

AED:
Roosipeenar: õige koht
ja sobivad sordid
Lk 324–325

KÖÖK:
Kiired ja maitsvad
argipäevaroad
Lk 328–329

KÄSITÖÖ:
Kampsuni
uus kevad
Lk 330–331

Targu Talita

Maalehe nõuandelisa Nr 21 22. mai 2014

Mündipood
MEENEMÜNTIDE ASJATUNDJA

Mündipoe kinkekaardid
10 €, 20 €, 50 € ja 100 €

3D Liblikas – Kesk-Aafrika Vabariigi 2014.a hõbemünt
Hõbe: 92,5 %
Kaal: 25 g
Hind: 115 €

Disney "Aurulaev Willie" – Uus-Meremaa 2014.a hõbemünt
Hõbe: 99,9 %
Kaal: 1 unts
Hind: 125 €

Roosad Kakaduid – Austraalia 2014.a hõbemünt
Hõbe: 99,9 %
Kaal: ½ unts
Hind: 89 €

Kuldkalad – Uus-Meremaa 2012.a hõbemünt
Hõbe: 99,9 %
Kaal: 1 unts
Hind: 125 €

Hobuse aasta Tokelau 2\$ 2014.a hõbemünt
Hõbe: 99,9 %
Kaal: 31,1 g
Hind: 119 €

Meteorit Bjurböle 1899 – ehtsa meteoriidid kildudega hõbemünt
Hõbe: 99,9 %
Kaal: 20 g
Hind: 125 €

"Esimene Armastus" värvitav Cooki Saarte 2014.a hõbemünt
Hõbe: 92,5 %
Kaal: 20 g
Hind: 88 €

"Armastus on hinnaline" Uus-Meremaa 2014.a värvitrükis hõbemünt
Hõbe: 99,9 %
Kaal: 1 unts
Hind: 125 €

Pärl - Mereiludus, Palau 2014.a hõbemünt lilla pärliga
Hõbe: 92,5 %
Kaal: 25 g
Hind: 99 €

Jahimaailm "Punahirv" – Cooki saarte 2014.a hõbemünt
Hõbe: 92,5 %
Kaal: ½ unts
Hind: 85 €

Jahimaailm "Metssiga" – Cooki saarte 2014.a hõbemünt
Hõbe: 92,5 %
Kaal: ½ unts
Hind: 85 €

Jänes – Palau 2013.a kuld münt
Kuld: 99,99 %
Kaal: 0,5 g
Hind: 89 €

"Tere tulemast maailma!" 2014.a Austraalia hõbemünt
Hõbe: 99,9 %
Kaal: 15,591 g
Hind: 99 €

Suur valik 2 € meenemünt!

Igavene Armastus – Uus-Meremaa 2013.a hõbemünt
Hõbe: 99,9 % / Kaal: 1 unts
Hind: 125 €

Läti euromüntide komplekt 2014
Hind: 25 €

Monaco 2 € 2013 juubelimünt – ÜRO liikmelisuse 20.a
Hind: 19 €

Slovakkia 2 € 2014 juubelimünt – Euroopa Liiduga ühinemise 10. aastapäev
Hind: 7 €

Vista euromündi-album. Hind: 39,90 €

Emaarastus – Emalövi Austraalia 2014.a hõbemünt
Hõbe: 99,9 %
Kaal: ½ unts
Hind: 89 €

Luxemburgi 2 € juubelimünt 2014 – Iseseisvuse 175. Aastapäev. Hind: 7 €

Läti viimased käibemündid - komplekt
Hind: 25 €

Suur valik erinevaid luupe

Andorra viimaste käibemüntide komplekt
Hind: 45 €

Hispaania 2 € 2014 juubelimünt – Güelli park
Hind: 7 €

MÜNDIPOOD PAKUB LAIAS VALIKUS JA ERINEVAS HINNAKLASSIS TOOTEID IGAS EAS MÜNDIHUVILISTELE.

Vana-Viru 5, 10111 Tallinn Tel: 644 0593 Avatud: E-R 10-17, L 11-16 myndipood@myndipood.ee
Lihtsaim viis tellimiseks – e-mündipood: www.myndipood.ee.
Kohalettoimetamine Eesti Posti ELS kulleri või Post24 Pakiautomaadi vahendusel.

Kuidas kasvatada karulauku

REPRO

Käes on karulaugu aeg ja oleme igal kevadel seda taime jahtinud küll turult, küll tuttavate käest. Et karulauk meile väga maitseb, tahaks teada, kuidas saaks karulauku oma aias kasvatada.

Vastab

TOIVO NIIBERG

Räpina Aianduskooli kutseõpetaja

Tegelikult on karulauk (*Allium ursinum* L.) Eestis kolmanda kategooria kaitsealune taim ning tema korjamine loodusest ja ka turustamine on keelatud. Küll tasuks teda külvata ja kasvatada enam koduaedades. Karulaugu seemneid saab osta seemnekauplustest. Looduslikult kasvab karulauk salumetsades.

Karulauku kasutatakse toidu-, ravim- ja dekoratiivtaimena ammustest aegadest peale. Toiduks tarvitatakse noori võrseid ja lehti värskest (salatiteks), aga ka maitseaineena marineeritult, hapendatult, soolatult ja kuivatatult. Karulauk on tugeva antibakteriidsuse ja toniseeriva mõjuga ning efektiivne igemehaiguste, ateroskleroosi, hüpertoonia, ainevahetushäirete ja reuma raviks.

Karulauku kogutakse kevade lõpul, kõige suurema vitamiinidefitsiidi ajal, lõigates ära taime kogu maapealse osa.

Vegetatsiooniperiood on karulaulgul lühike. Lehed kasvavad täis kohe pärast lume sulamist 24–29 päeva jooksul.

Karulauk paljuneb üldiselt vegetatiivselt, kuid paraku on paljunemisjõudlus väike. Igal aastal kasvab ühest sibulast ainult kaks.

Seega on karulauku õigem paljundada seemnest. Enne külvi peab seemne stratifitseerima, leotades neid 3–4 tundi vees ja panes niiske riide sisse. Seejärel hoid-

ke seemneid suletud purgis külmkapis +4° juures umbes kaks kuud. Alles siis võib need mulda panna. Külvata sobib ka sügisel (n-õ talve alla). Agrotehnika on sel juhul sarnane söögisibula omaga.

Kasvukohale istutatakse taimed vahekaugusega 20 x 20 cm. Karulauk talub edukalt ka poolvarju ning teda võib kasvatada dekoratiivtaimena. Tõusmed ilmuvad seemnetest alles teisel aastal pärast külvi. Aprillis moodustub kaks lehte, juunis kasv katkeb. Sügisest tekib uinuv pung, millest arenevad lehed. Alles kolmandal aastal taim haruneb ja neljandal õitseb.

HÜVA NÕU

Äratage aiatööriistad talveunest

Nagu loodus ja inimesed, nii vajavad ka tööriistad pärast talve veidi kosutust, et need kaua kestaks ning aina suurema hooga jätkuvatele aia- ja põllutöödele vastu peaksid.

Puhastage

Kui aiatööriistad on eelmise hooaja lõppedes hooldamata jäänud, tuleks need kõigepealt mullast puhastada ning panna aiatarvikute teradele, liitekohtadele ja vedrudele paar tilka õli. Muruniidukilt eemaldage niitmisest alles jäänud mustus ja rohi, õlitage liikuvaid ning kergelt roostetavaid detaile. Nii hoiate aiatarvikutelt rooste eemale. Sa-

mamoodi tuleks käituda kirvega. Kui soovite terale pikemat eluiga, peaks pärast kasutamist selle kindlasti puhastama.

Teritage

Hoolduse hulka kuulub ka teritamine, sest pidevas kasutuses olevad terariistad nürinevad. Terava tööriistaga on mitte ainult lihtsam töötada, vaid see aitab kaasa ka puu kiiremale paranemisele. Teritatud tarkivid tagavad puhta löike ja seeläbi haigusetektajate väiksema leviku. Kõige lihtsam on tööriistu teritada teemantviiliga, mida on hõlbus käsitseda. Fiskars Xsharpi teritaja on lausa multifunktsionaalne, sellega saab teritada nii kirveid kui nugasid. Tänapäeval on täpsust

nõudev töö tänu mugavatele abivahenditele lihtsaks muudetud.

Kaitske

Vedrudega tööriistad tuleks pärast kasutamist kindlasti sulgeda/lukustada, et vedru ei peaks hoiustamise ajal taluma tarbetut pinget. Teradega aiatarvikud (kirved, aiakäärid, võsakiinid jms) vajavad samuti kaitset. Selleks puhuks on väga asjakohane ja mugav lukustatav hoidik. See kaitseb tera vigastuste, kuid ka näiteks liiva, metallsemete ja mulla eest, mis tööriista tera nüristavad. Hoidikud kaitsevad tööriista ka transportimise ajal.

VIRGE TEETS

Fiskars Estonia ASI müügijuht

Targu Talita

Narva mnt 13, 10151 Tallinn / targutalita@maaleht.ee / reklaam 661 3333, 661 3334 / faks 661 3343

Toimetuse: Jana Rand 661 3375, Kaja Kurg, Pille Hermann / Kujundaja Heiki Maiberg

Väljaandja AS Eesti Ajalehed / Trükk AS Kroonpress /

Lehekülgede numeratsioon algab 1. jaanuarist 2014

Ilmub koos Maalehega

TOMAT

peenral ja potis

Tomateid saab edukalt kasvatada ka siis, kui kasvuhoonet või aeda polegi.

Suvi on aeg, mil saab nautida kodu- tomatite hõrku maitset ja võrratut lõhna. Midagi pole katki, kui nende kasvatamiseks kasvuhoonet ei ole – valige õige sort ja istutage taimed välja peenrale.

Need, kel aeda pole, saavad aknalaul ja rõdul kasvatada pottides kompaktsed madalakasvulisi sorte.

Näpunäiteid, kuidas tomateid nimetatud viisidel saada, annab Jõgeva Sordiaretuse Instituudi teadur Ingrid Bender “Maalehe tomatiraamatus” (Hea Lugu 2013), mida järgnevalt vahendamegi.

Õuetomat on võrtsikam

Otsese päikese käes värskes õhus küpsenud viljad on väga hea maitsega ja toitaineterikkamad kui kasvuhoones valminud tomatid.

Soojal suvel annavad avamaal kasvavad taimed suurt saaki. Vihmasel ja jahedal suvel jääb saak väiksemaks, sellepärast ongi õuetomati puhul oluline valida võimalikult soe kasvukoht, näiteks maja päikesele avatud lõunakül.

Avamaale valige väga varased ja tomati-pruunmädanikukindlad madalad sordid.

Avamaal kasvatades on eriti tähtis valida õige sort. Reeglina on sobivad sordid madalakasvulised.

Head saaki võib loota siis, kui sort on väga varane ja tomati-pruunmädanikukindel (see haigus on avamaatomati viljade suurim kahjustaja).

Taimed saab välja istutada siis, kui öökülmad on läbi ja mullas soojust üle 15°. Parem, kui istikute õied pole veel avanenud, sest siis ei pidurda juurumine taime arengut. Taimed on sel ajal umbes 20 cm kõrgused.

Nädal enne istutamist viige taimed juba välja, et nad saaksid kohaneda uute valgusoludega.

Istutusauk tehke labidaga, lisage sinna täisväetist, komposti või kõdusõnnikut. Pikaks veninud taimed pange mulda sügavamalt või poolviltu – järgmisel päeval on nad kõik kenasti püsti tõusnud. Istutatud taimi kastke korralikult.

Eesti sortidest sobib avamaale kõige paremini ‘Terma’.

Aknalaul potis

Toatomati taim vajab kasvamiseks kuni 10-liitrist nõu, mille põhjas on auk. Teda tuleb sageli väetada ja mõõdukalt kasta.

Kasvupoti põhja pange 5–6 cm paksusel liiva või peent killustikku,

KAJA KURG

Potis kasvatamiseks on aretatud ka eriti kompaktsed kääbuskasvulisi sorte.

mis aitab taimel liigveega paremini toime tulla.

Kasvusubstraat peab olema õhuga toitaineterikas. Hästi sobib mulla ja kasvuturba segu, kuhu on lisatud head komposti või pikatoimelist väetist. Ka kompostist vabanevad toitained pikema aja jooksul, mis tagab taimetele ühtlase varustatuse. Tomatile eriti sobilikult toitainete tasakaaluga on hobusõnnikukompost, mida saab osta poest ka väikepakendis.

Suuremas potis võib taim olla ka ainult kasvuturbas, kuid seda tuleb sagedamini kasta kui mulla-turba segu. Kasvuturba eelis on haigusetekitajatest vaba keskkond. Kasvusubstraati võib lisada kastmisgeeli, mis säilitab niiskust ja varustab sellega taime ühtlasemalt.

Potitomatit tuleb regulaarselt väetada koos kastmisveega.

Parim koht toatomatile on lõunapoolsel aknal. Suvel võib taim ja pott seal päikesega üle kuumeneda, seda aitab vähendada poti varjutamine valge paberiga.

Hea hoolduse ja erilise pühendumise korral saab tomatitaimet aknalaul või lõunapoolse akna lähedal kasvatada terve aasta või kauemgi.

Eesti sortidest pange aknalaulale ‘Varto’, mis talub erinevalt teistest poolvarju ja seetõttu ei hakka taimed poolvarjus venima.

Ilusad roosid aastateks

SVEN ARBET

Õiged sordid hästi valitud kohas kasvavad hästi, on terved ja õitsevad pikki aastaid kaunit.

Enne kui asuda roose istutama, ta-sub aed hoolikalt üle vaadata ja koostada plaan – ainult siis on tulemus tõelist rahuldust pakkuv ja isikupärane. Roosidele sobiva koha leidmiseks peaks krundi plaanile märkima järgmised andmed, millest lähtuvalt saab kavandada istutuskohad.

■ **Ehitised.** Istutusala ei maksa hoonetele väga lähedale planeerida, soojustamata vundament annab talvel roosidele külma. Seinale liiga lähedale istutatud roosid võivad jääda katuse varju, suvel võib räästas takistada vihmavee maa-pinnani jõudmist, talvel on katuselt alla kukkuv lumi taimetele liigseks raskuseks.

■ **Aia väikevormid.** Olemasolevad piirded, pergolad, lehtlad, pingid ja võreseinad on eeldused roniroosidele asukoha leidmiseks.

■ **Vaated.** Märkige plaanile, millised vaated peavad kindlasti avatuks jääma: vaade metsale või vee-kogule, mõni suur või vana puu, ilus põld jne. Sinna kohta ei rajata istutusala või kasutatakse ainult madalaid taimi.

■ **Naabruses asuvad ehitised.** Enamasti soovime oma krundil privaatsust. Tihti tuleb haljastust planeerides mõelda, kuidas häirivat naabri ehitist varjata või vähem märgata-vaks muuta. Abi on lehtlatest, pergolatest, võreseinast ja müüridest, mille najale planeerida ronitaimi või istutada kõrgemaid põõsaid. Kui ei ole soovi oma terrassilt iga päev naabri vana punast pesukaussi vaadata, on abiks hea aiakujundaja, kes vaate nauditavaks muudab.

■ **Suurte puude vari.** Sinna peaks planeerima puhkekoha, mitte istutusala.

■ **Päikeselised alad.** Roosid eelistavad päikeselist kasvukohta, nad peaksid saama päikest vähemalt pool päeva.

■ **Tuulised alad ja tuule suund.** Roosid ei talu tuult, nad eelistavad tuulte eest varjatud kasvukohta. Parim koht on siseõu või kõrghaljastusega piiratud krunt.

■ **Puud ja põõsad.** Roosid koos okaspuudega on väga kaunis koos-

Pinnakatteroos 'Rody' kasvab u 40 cm kõrguseks ja katab meetrise läbimõõduga ringi. Väga haiguskindel. Sobib hästi ka amplicse.

lus, kuid tuleb arvestada, et roose ei tohi istutada puudele ja põõsastele liiga lähedale. Roosid jäävad seal kiiresti nälga, kuna puud ja põõsad võtavad mullast ära nii niiskuse kui ka toitained.

■ **Pinnamuutused.** Roose ei tohiks istutada madalamatesse kohtadesse, sest sinna võib koguneda liigset vett. Kui aed on väike, on kasu pinnase parandamisest drenaaži abil.

■ **Palju eri kõrgusega taimi.** Sellisel krundil peaks hästi läbi mõtlema, millised sordid kuhu sobivad.

■ **Juurdepäasuteed.** Teeäred on ideaalne koht pinnakatteroosidele.

Häid seltsilistaimi

Ühed arvavad, et roose võib kasvatada ainult koos roosidega, teised soovivad leia roose ja teisi taimi moodustavad harmoonilise terviku ka muude taimedega.

Näiteks sobivad roosidele hästi seltsilistaimedeks lavendel, petersell ja küüslauk, mis roosipõõsa alla istutatuna hoiavad eemal lehetäid. Ka petersell, reseeda ja lupiin mõjuvad roosidele hästi. Hoiduge aga pukspuu- ja ligustrihekkidest rooside läheduses.

Igal juhul vajab segaistutusega roos peenras avarust, et ta saaks ennast täies ilus eksponeerida, samuti on siis teda lihtsam talveks katta.

Pargiroos, peenraroos...

Sordirühmasid ja sorte valima asudes on suur tähtsus planeeritava ala suurusel.

Suur territoorium, looduses paiknev ala või taluaed võimaldab mõelda pargirooside kombineerimisele muude sordirühmade ja teiste taimedega.

Peenraroos 'Sexy-Rexy' on roosade rooside seas üks rahva lemmikuid, milles oma osa on kindlasti ka roosi nimel.

Väikeaeda sobivad peenraroosid, roniroosid ja pinnakatteroosid.

Terrassile ja rõduhaljastuseks valige konteineritaimed. Kaaluda võib madalakasvuliste rooside istutamist, kuid ka floribundid ja teehübriidid kasvavad suuremates konteinerites või ilupottides väga hästi.

Õige sordi otsinguil

Enne sortide valimist peaks leidma vastused järgmistele küsimustele.

■ Kui suureks kasvab väljavalitud sordi täiskasvanud põõsas?

■ Kas piisab ühest istikust, et moodustuks korraliku suurusega põõsas, või peaks istikuid olema rohkem?

■ Milline on taime kuju ja õite tegelik värv? Eri toone on väga palju.

■ Kas kirjelduses lubatud hurmav lõhn on ka tegelikult meeldiv?

■ Kas valitud sordil on kirjelduses lubatud läikivad ja tumerohelised lehed ka augustis ja septembris?

■ Milline on sordi talvekindlus?

Kõikidele nendele ja veel paljudele teistele tekkida võivatele küsimustele on soovitatav vastus leida meie oma Eesti roosiaedadest, kus valitud sorte on juba aastaid kasvatatud ja katsetatud. Püüdke vastused saada enne, kui alustate aia kujundamisega, seega oleks parim üks suvi ette mõelda.

Samuti peaks tulevane roosikasvataja kaaluma, kas ta on aednik, kes viitsib igal aastal katsetada midagi uut. Või soovib pigem korra aia rajamise vaeva ära näha, eelistades valikut tehes kindla peale minekut, ning edaspidi vaid oma kätetööd nautida.

Proovige julgesti inglise roose

Kui inglise rooside kohta on kõlanud seisukoht – ja arvasin ka ise (*Annala Orasi, Põltsamaa roosiaia perenaine – toim*) mõni aeg tagasi nii –, et need on Eesti karmi kliima

jaoks liiga õrnad, ei talu vihma ja vajavad väga erilist hoolt, siis paari viimase aasta jooksul on selgunud hoopis, et nad on vastupidavad, ka sügisel väga kaunid ja peaaegu kõik lõhnavad hurmavalt.

Soovitan julgesti inglise roose meie aedades rohkem kasvatada. Kindlasti kiidavad selle valiku heaks ka need, kes on juba korraliku kollektsiooni inglise roose oma aeda hankinud.

Enne valiku tegemist soovitan mõnes roosiaias ära käia ja väljavalitud sortidega tutvust teha – oma silm on kuningas.

Maailmas on roosisorte üle 30 000 ning igal aastal aretatakse järjest vastupidavamaid ja paremaid juurde.

Oma aias soovitan alati eelistada sorte, mida on juba aastaid Eestis kasvatatud ja mis on meie kliimas vastupidavad.

Allikas: "Maalehe roosiraamat"

UUDIS

Uus käsiraamat roosisõpradele

"Maalehe roosiraamat" kummutab eksiarmumuse, et roosikasvatuse nõuab erilisi teadmisi ja oskusi. Kirjastuses Hea Lugu äsja ilmunud teos pakub lihtsaid juhtnõude, kuidas leida oma aeda sobivaid ja vastupidavaid sorte. Õiged sordid hästi valitud kasvukohas rõõmustavad aiaomanikku pikki aastaid.

Lisaks sisaldab käsiraamat hulgaliselt näpunäiteid, kuidas koostada aiaplaani, valida istikuid, valmistada ette istutuskohta, hooldada taimi ning võidelda haiguste ja kahjuritega.

Raamatu autor Annala Orasi on Põltsamaa roosiaia juhataja. Käsiraamatusse sorte valides lähtus ta roosiaia 15aastasest roosikasvatuse kogemusest – need sordid peavad Eestis vastu, paljud neist on rahva lemmikud.

Kirjeldatud sorte peavad ka aretajad ise heaks ja vastupidavaks. Soovituslik valik on antud sordirühmade kaupa. Kõiki neid saab Põltsamaa roosiaias oma silmaga näha, nad on näidanud ennast heast küljest nii talve- kui haiguskindluse poolest.

Maikelluke kuulutab kevade lõppemist

AARNE KÄHR

Maikellukesed avavad oma pisikesed, justkui portselanist õiekellukad tavaliselt mai lõpus, õitsemise kõrgaeg on juuni algul.

Legend räägib, et maikellukesed sündisid Maria pisaratest, kui ta nuttis ristilöödud Kristuse risti all. Tegelikult ei olnud legendis mainitud maikelluke siiski see õige, sest Palestiinas too taim ei kasva. Ju on mõni maikellukese sugulane siin natuke segadust tekitanud.

Kuigi maikelluke on mürgine (eriti marjad ja seemned), on ta olnud õnne ja armastuse sümboliks. Teda on oma töödes maininud Heinrich Heine, väike kevadlilleke meeldis Tšaikovskile.

Maikelluke on Soome rahvuslill. Maikuu esimesel pühapäeval peavad prantslased maikellukeste päeva *jour de muguet*.

VI sajandil märgati maikellukese mõju tervisele, eriti tema toimet südametegevusele. Hieronymus Bock ütles, et maikelluke tugevdam südant ja aju ning toob kadunud mõistuse tagasi. Ta soovitas maikellukest peapöörituse, langedõve ja silmahaiguste puhul, viimasel juhul pidi aitama lehekompriess.

Kuivatatud ning peenestatud lehed panevad nuusutamisel aevastama ning seetõttu on neid kasutatud nuuskutubakas. Maikelluke on andnud oma aroomi parfümeeriatoõstusele, see kuulub lõhnklassikasse.

Maikellukesed on kevadlilled, kes toovad aeda elegantsi, aroomi ning ka natuke kurbust, sest nende õitsemise puhkedes on esimene kevadõite palang möödus.

Lillikas ja villvallikas

Harilik maikelluke ehk piibeleht (*Convallaria majalis*) on maikellukese perekonna tuntuim liik. *Vallis* tähendab ladina keeles orgu ja *convallis* häilu (sulglohk), *majalis* aga maist õitsvat.

Harilik maikelluke on levinud Kesk- ja Lõuna-Euroopast Hiina-

Hariliku maikellukese täidisõieline sort 'Plena'.

ni. Põhja-Ameerikas on ta naturaliseerunud.

Ka Eesti metsades on maikelluke levinud. Talle on antud naljakaid rahvapäraseid nimesid: lambakeel, karikelled, lillikas, villvallikas.

Eestikeelne maikelluke on saksakeelsest *Maiglöckchen* ist mehaaniliselt üle võetud, sest Saksamaal õitseb ta tõesti mais. Ka Lõuna-Eestis on maikellukese nimi igati ajakohane, kuid põhja pool alustab ta enamasti mai lõpus ja õitsemise kõrgaeg on juuni algul.

Inglisekeelne nimetus "oru liilia" (*lily of the valley*) viitab teatud regioonides niiskematele kasvukohadele.

Maikellukese head naabrid on sinililled, võsaülased, lõhnavad kannikesed, kopsurohud, igihalid ja paljud teisedki. Nad on väga

head ja hinnatud lõikelilled nii lilleseadetes kui pruudikimpudes. Tugevalt lõhnavad õied võivad tekitada aga allergiat ning peavalu.

Juured armastavad jahedust

Looduses kasvab maikelluke nii leht- kui okaspuumetsades, jõgede ääres, metsaservades. Eriti meelepärased on talle Euroopas tamme- ja pöögimetsad.

Saksamaal, kus maikellukesi kasvatatakse eriti palju, on leitud, et parim mulla happesus sellele taimel on 4,0–5,0.

Aias sobivad maikellukesele varjulised paigad. Nad sobivad ka suurte puude alla, kuna taluvad hästi nende juurte survet.

Põhiline on, et kasvukoht ei oleks liiga kuiv. Sügisel võiks sinna

Roosade õiekellukatega 'Rosea' õitseb kahjuks vähe.

Sordi 'Pawlowsky's Gold' lehti kaunistavad kollased triibud.

panna väetiseks ja multšiks õhuke-
se, kas või mõne sentimeetri paksu-
se kompostikihi. Nagu juba maini-
tud, meeldivad maikellukesele eri-
ti tammelehed, ning kui võimalik,
võikski nendega multšida. Maikel-
kuse juured armastavad jahedat

mulda ja multš aitab hoida pinna-
se jahedust.

Looduses kasvab taime risoom
7–8 cm sügavusel, see on ka aias so-
biv istutussügavus. Risoom kasvab
aastas edasi umbes vaksu võrra ja
aja jooksul võib maikellukeste rühm

pugeda teiste taimede sisse, muutue-
des haljastuses isegi tülikaks.

Samuti muutuvad rühmad lii-
ga tihedaks. Sel juhul jäävad tai-
med nõrgaks ja õitsevad vähe. Siis
on õige aeg rühma hõrendada või
see uuesti istutada. Istutusel kärpi-
ge juuri 10–12 cm peale. Taimede
vahele jätke 20–25 cm, siis on neil
kasvuruumi.

Parim istutusaeg on enne või
pärast õitsemist. Õitsema lähedat
maikellukesed teisel-kolmandal
aastal pärast istutust.

Sorte pole just palju

Metsas kasvaval maikellukesel on
kobaras 7–9 kellukat, kuid sortidel
on neid 10–12 ja enamgi. Samuti
on aia-maikellukeste õied tundu-
valt suuremad kui looduslikel.

Kuigi on aretatud ka väga suurte
õitega ning kobaras kuni 25 kellu-
kaga sorte, on enim hinnatud um-
bes 12 kellukaga sordid. Liiga suur-
te ning rohkete kellukatega areti-
sed on sageli lamanduvad ning see-
tõttu aias vaid hädaks.

Maikellukese sorte pole just pal-
ju, paarikümne ringis, väga popu-
laarsed on neist vaid vähesed.

■ 'Albostriata' lehtedel on kreemi-
kasvalged triibud. Kirjulehisus on
hästi kontrastne kevadel ja sort on
siis eriti kaunis. Suve teisel poolel
kontrastsus väheneb ja lehed näevad
välja natuke luitunud. See sort vajab
valguse suhtes täpset kasvukohta:
liiga pimedas jääb kirjulehisus vähe-
seks, liigne päike aga pleegitab väga
ära. Sobiva koha leidmiseks istutage
taimed eri valgustugevusega paika-
desse ning siis selgub, kus nad kõige
efektsemalt värvuvad.

■ 'Grandiflorum' on tuntuim ja po-
pulaarseim aia- ja lõikesort.

■ 'Hardwick Hall' on uuem kirjule-
hine aretis. Leheservad on kollased
ja ka lehel võib olla ebasümmeetri-
liselt kollaseid triipe. Väga efektne.

■ 'Hofheim' on kirjulehine, lehe-
servi ääristab kollane rant. Väga
efektne, aga veel vähe levinud.

■ 'Pawlowsky's Gold' on kollas-
te triipudega kirjulehine sort. Nii
nagu 'Albostriata', on temagi eriti
efektne kevadel ja varasüvel. Hil-
jem läheb kontrastsus tagasi.

■ 'Plena' on valgete õitega täidis-
õieline sort.

■ 'Rosea' on õrnroosade õitega.
Kahjuks õitseb vähe ning õied plee-
kuvad kiiresti.

Lihtsaid toite kiireteks aegadeks

REPRO

Nende retseptide järgi on lihtne toite teha, aega kulub vähe ja suuri ettevalmistusi pole vaja teha.

Rigatoni pasta pirukas on väga maitsev ning toitev ka argiseks õhtueineks. Pitsamuffineid on hea külaliste võõrustamisel suupisteteks pakkuda. Magusate röstsaiade rullide tegemine võtab vaid hetke ja tulemuseks on oivaline hommikusöök.

Õuna-kaneelisai aga küpsetab end ahjus peaaegu ise. Seevastu kanarinna mässime seekord krõbedaks praetud peekonisse ja täidame kreemjuustuga – maitsev variant nädalavahetuse õhtusöögi jaoks. *Tex-mex* vormiroas saab kasutada maisikrõpse ja muuta sellega hakklihavormi veidi omanäolisemaks.

Ilusat kerget kevadet!

Rigatoni pastast pirukas

- 500 g *Rigatoni* pastat
- 2 sl oliiviõli
- 500 g kana- või sealiha
- veidi tükeldatud küüslauku
- näpuotsaga soola ja musta pipart
- 1 purk purustatud tomateid
- veidi toatemperatuuril võid
- 250 ml parmesani juustu
- 250 ml *mozzarella* juustu

Keetke pastat veidi vähem aega kui pakil kirjas, kurnake ja valage üle 1 sl oliiviõli-ga. Küpsetage liha 5 minutit eraldi nõus

Rigatoni pastast pirukas.

Pitsamuffinid.

supilusikatäies oliiviõlis koos soola, pipra ja küüslauguga. Seejärel valage juurde purustatud tomatite konserv, laske haududa, kuni kastme tekstuur muutub paksemaks.

Pange ahi 200 kraadi juurde soojenema ja määrige pann võiga.

Valage pasta üle parmesaniga, pange ahjuvormi ja siluge tasaseks.

Valage see kiht üle tomatiseguga ja küpsetage pool tundi, poole küpsemisaja keskel puistake üle *mozzarella*'ga.

Pitsamuffinid

- 125 ml jahu
- 2 tl suhkrut
- 0,5 tl soola
- 2 tl küpsetuspulbrit
- 80 ml õli
- 1 muna
- 80 ml piima

- 250 ml mini-*peppero*ni-vorstikesi
- 250 ml tükeldatud *mozzarella* juustu
- 250 ml juustu ja vorstikesi lisandiks

Pange ahi 200 kraadi juurde soojenema ja õlitage muffinipann. Segage suhkur, sool ja küpsetuspulber jahuga ning segage juurde muna ja piim. Seejärel lisage õli ja segage tainast korralikult. Lisage tükeldatud *peppero*ni-vorstikesed ja juust ning täitke seguga 3/4 muffinipanni õõnsustest.

Küpsetage 15 minutit, seejärel pange muffinite peale lisandiks jäetud *peppero*ni'd ning juust ja küpsetage veel paar minutit, kuni juust on sulanud.

Röstsaiarullid

- valget röstsaiat
- pehmet kreemjat juustu
- maasikaid
- Nutella šokolaadikreemi
- 2 muna
- 3 sl piima
- 80 ml suhkrut
- 1 tl kaneeli

Esmalt eemaldage saiaiviiludelt koorikud. Kasutades tainarulli, rullige saiaiviilud madalamaks. Pange maasikad, kreemjuust ja šokolaadikreem saiaiviiludele ning rullige kokku. Kastke rullid muna-piimasegusse ja praadige pannil kuldseks.

Veeretage kaneeli ja suhkru segus ning nautige!

Röstsaiarullid.

Õuna-kaneelisaia.

Õuna-kaneelisaia

- 80 ml pruuni suhkrut
- 1 tl kaneeli
- 160 ml valget suhkrut
- 1 pakk (200 g) võid
- 2 muna
- 1,5 tl vanilliekstrakti
- 375 ml jahu
- 3/4 tl küpsetuspulbrit
- 125 ml piima
- 1 õun

Koorige ja tükeldage õun ning pange ahi soojenema 200 kraadile. Määrige keeksvorm rasvaineaga.

Segage kokku pruun suhkur, kaneel ja pange kõrvale. Vahustage mikseriga või koos valge suhkruga. Segage ükshaaval sisse munad ja lisage vanilliekstrakt. Segage teises kausis kokku küpsetuspulber ning jahu ja valage see võiesusse.

Peekonisse mässitud kanarind kreemjuustu täidisega.

Lisage piim. Valage pool tainast keeksvormi, siis pange peale pooled õunatükid, katke ülejäänud tainaga ning kõige peale puistake veel õunatükke.

Patsutage need käega veidi tainas- ja puistake üle pruuni suhkruga. Küpsetage, kuni sisse torgatud puutikk jääb puhtaks.

Peekonisse mässitud kanarind kreemjuustu täidisega

- 1 nahata kana-rinnafilee
- 1 sl kreemjuustu
- 1 sl tükeldatud sibulapealseid
- 1 viil peekonit (kergelt praetud)

Segage kreemjuust sibulatega ja pange segu kanafilee ühte otsa. Rullige see kokku ning mähkige ümber peekoniviil. Kin- nitage peekon hambatikuga, et rull ke-

nasti koos püsiks. Küpsetage rulli ahjus 200 kraadi juures umbes 30 minutit.

Tex-mex-vormiroog

- 1 suur pakk Nacho Cheese Doritose krõpse (purustatud)
- 500 g pruunistatud hakkliha
- 1 pakk tako maitseainet
- 150 g tükeldatud Cheddari juustu
- 150 g tükeldatud mozzarella juustu
- lehtsalatit
- tükeldatud tomateid

Pange kõik koostisained ahjuvormi – purustatud krõpsud, liha, maitseaine, 2/3 juustudest, lehtsalat, tomatid ning katke ülejäänud 1/3 juustuga. Küpsetage 250 kraadi juures umbes 15 minutit.

KAILI EERMAA

NR 1 SUITSUVORST TERVES EESTIS!

WÕRO
Soodne ja häa

Wõro
Soodne ja häa
Tõmmu
poolsuitsu-
vorst
350 g

Wõro
Wiiner

Wõro
Olemops juustuga

Wõro
Olemäki

Kampsunid, mis esitavad väljakutseid

Välismaa tösieluseriaalides on kombeks esitada n-ö uusi väljakutseid kontrollimaks, kas inimesed ikka tulevad etteantud ülesannetega toime.

Nii seisid minu ees kaks kampsunit, mis oma olemuselt olid üle pea selga tõmmatavad – aga kas neist õnnestuks suveks õmmelda mugavamad, eest avatud hõlmadega kampsunid?

PILLE HERMANN

Pruun kampsun, millest kõik alguse sai.

Villase kampsuni kantmiseks sobib kõige paremini puuvillane kangas, mida on hea töödelda ning mis ka kaunistab kampsunit. Sama kangas on kanditud ka kampsuni kaelus.

Kuidas silmkoeesemed löikamisele reageerivad? Egas teisiti saa teada, kui ei katseta. Esmalt langes käärade alla pruun villane meestekampsun, millest oli mõtte teha suveõhtute soe kaaslane metsa vahel jalutamiseks ning lõkke ääres istumiseks.

Valgelt kampsunilt oli lootust saada edevam väljakutse kui vaid sääsetõrje. See oli tingitud tema pehmest kašmiirloomusest – ehk õnnestub suvel ka mõnele pidulikumale sündmusele jõuda.

Sel korral võib nentida, et ei läinudki nii nagu alati. Et tavaliselt on vaimusilmas küll mõtte hea, kuid välja tuleb nii nagu alati ehk et kriitikalale ruumi jagub. Esmapilgul võimatu missioon õnnestus täita.

Nüüd võiks veel proovida väikeseks jäänud vestist õmmelda suvine pihikseelik, seega võib julgelt katsetada kanga ning kudumite kooslust ühe esemena.

PILLE HERMANN

Harutasin lühikese luku ja krae küljest, mõõtsin esiosal keskkoha, ning käärید asusid tegutsema.

Tikandi asemel annavad kampsunile iseloomu sel korral kangast õmmeldud linnud, mis on nii kampsuni esi- kui tagaosal.

Esmalt on lõigatud kangast ringid, need omakorda pooleks lõigatud ja seejärel siksakpistega kampsunile õmmeldud. Jalad ning saba on tikitud villase lõngaga ja silmaks on õmmeldud nõõp.

Pidulikkust lisab kampsunile samas toonis õmmeldud pits. Pitsi õmblemisel võib mängida ka kampsuni pikkusega. Kui pits õmmelda kampsuni alumisse äärde, saab lisada kampsunile pikkust.

Sellel pildil on kampsuni ja pitsi alasarvad ühel kõrgusel.

Samasugune pits on õmmeldud ka varrukate otsa ning kanditud kampsuni esiküljed. Kui enamasti kantakse töö paremal pool, ning kandi serv, mis tagasi keeratakse, jääb pahemale poole, siis siin on kantimist alustatud töö pahemalt poolt nii, et pitsi sakiline serv jääks töö paremale küljele eset kaunistama.

Peatugi aiatoolile

VILLU BAUMANN

Õige pea on käes aeg osa elust aeda kolida ja leida aega oma kenas aias kõike seda ilu nautida. Et traditsioonilises aiatoolis veelgi mugavam oleks, võib sellele lisada puidust peatõe.

Aiatooli peatugi on mõeldud aiatooli seljatoe kõrgenduseks, et oleks mugavam pead toetada. Seda on kerge paigaldada ja vajaduse korral ka eemaldada.

Peatugi koosneb neljast ümar- datud otstega vertikaallauast ja kolmest horisontaalsest vahelauast. Mugavamaks tõstmiseks on ülemisse lauda puuritud kaks ava.

Fotol oleva peatõe valmistamiseks on kasutatud kolikambrist leitud, ümar- datud servadega voodi- põhja laudu. Mõõdud valib iga te- gija oma toolist lähtudes.

Kõigepealt pange kaks vertikaal- lauda töölauale ja kinnitage akutrelliga vahelauad. Kruvige kinni ülemine laud ja siis kaks järgmist. Võrdsed vahed saate, kui asetate ajutiselt ühe laua serviti vahele, ja seejärel kinnitage pealmised püst- laud. Arvestada tuleb ka vahelau- dade paksusega, et jääks vajalik vahe tooli seljatoele asetamiseks. Horisontaalsed laud võivad olla kitsamad ja neid võib olla rohkem.

Peatõe viimistlus tehke sarnaselt aiatooliga, kuid võite selle viimist- leda ka kontrastselt.

Traditsioonilise aiatooli muudab mugavamaks teisaldatav peatugi.

VILLU BAUMANN Vertikaallaud kinnitage akutrelliga.

Peatõe võite viimistleda aiatooli sarnaselt või teha selle kontrastsena hoopis pilku- püüdvamaks.

MAAKODU

Telli uuenenud ajakiri Maakodu ja võida reis **CORNWALLI!**

Kui Briti saared on aiasõbra töötatud maa, siis looduslikult põnev ja erilmeline Cornwall Inglismaa edelanurgas on aiahullude Meka. Just siia on aastasade jooksul rajatud kõige põnevamaid aedu ja parke. Cornwalli lõunarannikut kutsutakse Englise Rivieraks. See on üks Briti saarte päikeselisemaid piirkondi, kus saab kasvatada taimi, mis ei suudaks ellu jääda kusagil mujal Briti saartel.

Reisiprogrammis:

- Suurbritannia troopika ehk **Scilly saared** ja **Tresco Abbey aed**
- imeliste hortensiatega **Trebah**
- Englise maa-aia musternäide **Hidden Valley Garden**
- suursuguste parteritega **Lanhydrock House**
- ambitsioonikas keskkonnaprojekt **Eden**
- tõusudest ja mõõnadest piiratud **St Michael's Mount**
- Stonehenge ja Baskerville'ide koera kodupaik **Dartmoori nõmmed**
- **Kilver Court Garden**
- Briti kuningliku aiandusseltsi hoole all olev aed **Rosemoor**

Maakodu lugejareis toimub 14.–20. augustil 2014 koostöös reisifirmaga Astellaria. Infot reisiprogrammi kohta saab **Maakodu Facebooki aadressilt** ja reisibüroost Astellaria, tel 653 9305. Kui reiseile tahtjaid on rohkem, väljub teinegi rühm, kelle reis toimub 21.–27. august 2014. **Üks Maakodu tellija saab reiseile fortuuna õnneliku käe abil.** Võitja kuulutame välja Maakodu juulinumbris.

Eriprogrammina Maakodu jaoks kokku pandud reisi loosimises osalevad kõik, kellel on 10. juuniks 2014 sõlmitud kas e-arve püsivale leping või vormistatud Maakodu aastatellimus.

Neil, kes oma loosiõnne sedavõrd ei usalda, palume end reisele registreerida **Maakodu toimetuses** (tel 661 3370, kadri.tramm@maakodu.ee) või **reisibüroos Astellaria** (tel 653 9305, 502 7955, info@astellaria.ee).

Tellides soodsam!

Maakodu aastatellimus maksab **29,16 €** ja e-arve püsivale leping **2,70 €** kuus. Hinnavõit aastatellijale **10,44 €** võrreldes kaanehinnaga poelettidel!

Ajakirja Maakodu tellimine: tel 680 4444, klienditugi@lehed.ee või www.tellimine.ee

Uus tehnoloogia teeb teraskatustega imet

Uus teraskatuste viimistlemise moodus ehk Printech-tehnoloogia võimaldab üpris ühetaoliste plekk-katustele anda täiesti uut moodi ilme.

Kuuldes sõna “plekk-katus”, tekib paljudel esmane emotsioon tsingitud sileplekist katusekattest. Tegelikult paigaldati Eestis esimene värvkattega plekist katus juba aastal 1991, see oli eelnevalt tööstuslikult värvitud. Too katus on siiani alles ja täidab oma otstarvet ning ei vaja mingit värvimist.

Sellest ajast alates on Eesti plekk-katuse tootjad pakkunud ligi 25 värvitooni katusekatteid eri profiilidega, kuid värvivalik on jäänud samaks pikkadeks aastateks.

Enim populaarsust on Eesti katuseostjate hulgas võitnud just tumedad toonid – esmalt tumepruun, aga väga levinud on ka tumehallid ja tumerohelised toonid ning klassikaline punane.

Kuigi plekk-katuste tootjad pakuvad katusematerjalidest kõige laiemat värvigammat, tuleb siiski tõdeda, et värvivalik on jäänud kõik need aastad samaks ja valik ei ole palju laienenud. Tootjatel on pakkuda läikivamaid ja vähem läikivaid katted, lausa matte tooteid, ja küllap on majaomanikud leidnud endale sobiva.

Kuid ka selles vallas on uudiseid. Eesti turule on tulnud ja tulemas veelgi tooteid, mis muudavad ka plekk-katused elavamaks. Üks selliseid ongi Printech-tehnoloogia abil kaetud metallist katus-

sekatted. Kokkuvõtlikult võib nüüsgused tooted liigitada trükitehnoloogia ja tavapärase pinnakattega katmise sümbioosiks, ehk nüüdsest dikteerib katusekatte väljanägemist fantaasia.

Mis on Printech-tehnoloogia

Pinnakatte kantakse tsingitud terasele ofsetprintimise meetodil, mis jääb omakorda juba seni kasutatud pinnakatete alla (peamiselt kasutatakse polüestrist pinnakatet) ning annab toodetele ilmastikukindluse ja garantii. Tegu ei ole pealekleebitava kattega, ja just see asjaolu annabki aastakümneid kestva kauni tulemuse.

Printech-tehnoloogia on kasutusel ka muudes valdkondades, kuid katusekatete jaoks kasutatava on

Printech-tehnoloogia annab elamu fassaadiplaatidele puidu välimuse.

Sellele katusele annab teraspleki ilme samuti uudne tehnoloogia.

Eestisse (aga ka Baltikumi ja Skandinaaviasse) toonud ja toomas innovaatilised Lõuna-Korea ettevõtted. Printechi materjalidest katusekatteid profileerivad Eesti ettevõtted. Seega on Eestis võimalik tellida selle uudse tehnoloogia abil valmistatud kõiki meil tuntud teraskatuste profiile. Selleks võib olla nii kiviprofiil kui ka kõige erinevamad lainelised ja trapetsprofiilid. Samuti võib Printech-tehnoloogia abil viimistletud katteid kasutada sileplekina või painutatuna näiteks interjööris.

Leedus on väga populaarne korstnate katmine paekivimustrilise plekiga. Eestis hinnatakse rohkem naturaalseid materjale ja seetõttu on “vooderplasti” ajastu Eestis ajalugu. Hetkel pakuvad Eesti tootjad näiteks trendikaid metalleid mustreid.

Kõrvalhoone elavamaks

Eesti tootjad pakuvad Printech-tehnoloogia toodete tutvustamiseks hetkel viit tooni, kuid Lõuna-Korea toorainetootja valikus on sadu värve. Nende viie tooni hulgas on näiteks kivimustriga katusekatteks ideaalselt sobiv punakaspruun Teracota, seinaplekikideks sobib hõbedane, kuid äratuntavalt eksklusiiv-

Kõrvalhoonedki võivad olla nägusad, kui need on kenasti viimistletud.

sem Nedzink, samuti vasekarva Korten või titaantsinki meenutav Rzinc.

Kui tavapäraselt ollakse selliste eksklusiivsete materjalide korral valmis kallimaks hinnatase, siis ka siin on häid uudiseid – Printechi tooted, mida praegu Eestis pakutakse, jäävad enamlevinud polüester- ja PUR-pinnakatete hinnaklassi keskele, olles seega igati taskukohased. Arvestades, et profiilpleki enda hind on kogu katusevahetuse projektist vaid murdosa, ei muutu hind kindlasti määravaks. Printechi tooteid pakutakse Eestis 0,45–0,50 mm paksuse plekina.

Pinnakatte omadused on analoogsed Eestis suurimat turuosa omava polüesterkattega.

Tehnilised andmed

Pinnakatte garantii (NB! – garantii ei ole eluiga) on 10 aastat. Pinnakatte paksus plekil on 35 mikronit (tavapolüestril 25–27 mikronit). Nende viie värvitooni hulgas profileeritakse õiges mõõdus katusetooted valmis umbes nädala jooksul.

ERKI LOIGOM

AS Toode müügijuht

MURETULT. UUE KATUSEGA!

Tuleme kohale ja mõõdame. Valmistame ning paigaldame. Üle Eesti.

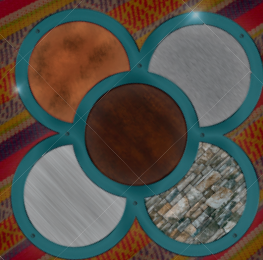

VÕTMED KÄTTE PLEKITÖÖD

Printech

Eristu unikaalse ja soodsa pinnakattega!

AS TOODE KATUSEABI:

TELEFON: 659 9400, 800 7000

www.toode.ee/printech

e-kiri: toode@toode.ee

* 2014. aasta jooksul AS Toode paigaldatud katustele TASUTA 1-aastane lisagarantii!